

Bez VID piekrišanas reģistrācijas nebūs

Lai reģistrētu jaunu uzņēmumu adresē, kurā juridiski jau atrodas vismaz 10 kompānijas, kā arī lai to veiktu īpašnieks, kuram jau ir piecas kapitālsabiedrības, būs vajadzīga Valsts ieņēmumu dienesta piekrišana

Tādu kārtību paredz izsludinātie grozījumi Uzņēmumu reģistra (UR) likumā, kuri stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī. DB jau vairākkārt – 09.09.2016 un 20.10.2016. – rakstīja par komercietību ekspertu skarbo kritiku piedāvājumam – dot tiesības nodokļu administrācijai lemt par jaunu uzņēmumu reģistrāciju. Tomēr, neraugoties uz to, UR ir ne tikai jānosūta iesniegtie pieteikumu ierakstu veikšanai komercietībā, bet arī faktiski jāsaņem atzinums no nodokļu administrācijas, ja pieteikumā norādītā ierakstīšanai pieteiktajā juridiskajā adresē jau ir reģistrēti vairāk nekā 10 uzņēmumi, kā arī, ja pieteikumā norādīts vienīgais valdes loceklis ir vienīgais valdes loceklis vairāk nekā 5 kapitālsabiedrībās vai arī pieteikumā norādīts viens no valdes locekļiem ir viens no vai vienīgais valdes loceklis vairāk nekā 10 kapitālsabiedrībās. «Jaunās prasības sāksim ieviest pakāpeniski, jo vajag ne tikai pielāgot elektroniskās sistēmas, bet arī veikt citus sagatavošanas darbus,» skaidro UR galvenais valsts notāre Guna Paidere.

Gaida precedentus

Savukārt DB aptaujātie komercietību eksperti, maigi izsakoties, smeja par jauninājumiem, jo īpaši par to patiesajām iespējām samazināt ēnu ekonomiku un, vēl jo vairāk, PVN krāpniecību. «Saujām ar lielgabalu pa zvirbuliem,» uzskata ZAB Vilgerts zvērinātais advokāts un komercietību eksperts Aivars Lošmanis. Viņš neizprotot VID iesaisti un, vēl jo vairāk, kā šī iestāde noteiks riskus (kuri nekur neesot aprakstīti) un kā uz to pamata UR atteiks pieteikuma reģistrāciju.

«Var būt arī interesanti tiešu procesi, jo šeit jau runa būs ne jau par bomžiem, bet gan veiksmīgiem uzņēmējiem,» secina A. Lošmanis.

«Liela brēķa, maza vilna,» vērtē Tiesību zinātņu pētniecības institūta valdes priekšsēdētājs, Saeimas deputāts un bijušais UR galvenais valsts notārs Ringolds Balodis. Viņš uzskata, ka šie grozījumi radīs problēmas aptuveni 500 uzņēmējiem, kuriem jau ir vismaz piecas kapitālsabiedrības, kā arī apmēram 100 tādiem valdes locekļiem, kuri šos pienākumus pilda vairāk nekā 10 kapitālsabiedrībās. «Šķiet, ka visnepatīkamākajā situācijā nonāks tie, kuri vēlies reģistrēt savu juridisko adresi biroju centros, kuri jau ir vismaz 10 citu kapitālsabiedrību juridiskā adrese,» analizē R. Balodis. Viņš secina, ka tādejādi ne tikai daudzo uzņēmumu īpašniekiem un valdes locekļiem būs vajadzīga VID svētība, lai reģistrētos, bet arī biroju centriem.

Skaits nav liels

G. Paidere atzīst, ka likumdevēji zem lupas ir palikuši tieši daudzo uzņēmumu īpašniekus. «Tādu personu, kurām pieder vairāk par piecām kapitālsabiedrībām, ir 395, no kurām riska personu sarakstā jau atrodas 174, tāpat šī papildus prasība par VID informēšanu attieksies tikai uz 210 personu aktivitātem pieteikumiem komercietībā,» skaidro G. Paidere. Viņa atzīst, ka lielākais vienai personai piederošo uzņēmumu skaits ir 128. «Tas vairāk ir izņēmums nekā likumsakarība,» vērtē G. Paidere. Kopumā statistika ir līdzīga – jo tāpat ir ap 350 tādu personu, kuras kā vienīgie valdes locekļi dar-

bojās vismaz 5 uzņēmumos. Savukārt tie, kas kā vienīgie, vai vieni no (valdē ir vismaz 2 personas) darbojas vairāk nekā 10 uzņēmumos – ir 74. Citāda aina paveroties uz juridiskajām adresēm, kur jau ir reģistrētas vismaz 10 uzņēmumu juridiskās adreses. «Tie ir visi lielākie biroju centri ne tikai Rīgā, bet arī citās Latvijas lielākajās pilsētās, un to kopējais skaits pārsniedz 1100, bet, tos pirmo reizi pārbaudot, pēc tam jautājumu vairs nebūs,» prognozē G. Paidere. Viņa gan atzīst, ka šo procesu varot ātrāku padarīt situācija, ja nekustamā īpašuma īpašnieki ir veikuši mājasdarbus telpu grupēšanā.

Pēc citiem parametriem

To, ka UR, saņemot jebkuru reģistrācijas pieteikumu, jau pārbauda, vai kāda no tajā minētajām personām nav mirusi vai arī tā nav tādevētajos melnajos sarakstos, apliecina arī G. Paidere. Protī, tiek pārbaudīts, vai fiziskai personai, kura tiek pieteikta valdes locekļa amatam vai kā dalībniece, ar tiesas lēmumu nav atņemtas tiesības ieņemt noteiktus amatus. Pašlaik aizliegums nodarboties ar visa veida komercdarbību piemērots 98 personām, aizliegums nodarboties ar noteikta veida komercdarbību – 15 personām un liegums ieņemt amatus noteikts 2017 personām. Tāpat tiek pārbaudīts, vai šie cilvēki nav ietverti publiski nepieejamā VID riska personu sarakstā, kurā pašlaik ietvertas 11 915 personas (ir arī tie, kuriem ir daudz kapitālsabiedrību, un arī tādi, kuri ir valdes locekļi vairāk nekā 10 uzņēmumos). Attiecībā uz pieteikto juridisko adresi Uzņēmumu reģistrs pārbauda, vai

tāda ir atrodama Valsts adrešu reģistrā un vai šajā adresē esošā nekustamā īpašuma īpašnieks (ja viens nav uzņēmuma īpašnieks) ir sniedzis piekrišanu juridiskās personās reģistrācijai. G. Paidere arī piebilst, ka reģistrācija nav iespējama tādevētajās VID noteiktajās riska adresēs, kur pašlaik ir 125 adreses.

Nesaprot jēgu

«Nesaprotu, kāds sakars daudzo uzņēmumu īpašniekiem un valdes locekļiem ar nodokļu izkrāpšanu. PVN izkrāpšana notiek, un tajā ir iesaistīti uzņēmumi, kuri ir izgājuši VID riska kontroli pirms reģistrācijas PVN maksātāju reģistrā, tāpat krāpnieku ķēršanā šaurās vietas jāmeklē VID, kura pārziņā ir PVN maksātāju reģistrs,» uzsver R. Balodis. Viņš atgādina, ka PVN maksātāja numurus piešķir VID un PVN var nozagt tikai tie, kuri ir PVN maksātāju reģistrā, un iekļūšanu tajā nekāds UR nevar ietekmēt. «VID jau vairākus gadus turpina praktizēto darba imitācijas stratēģiju, kad nodokļu iekasēšanas un uzraudzības iestāde, nespējot vai negribot iedziļināties lielo PVN shēmatu «aizspogulijā», nodarbojas ar mazo un videjo uzņēmēju trenkšanu,» sašutis ir R. Balodis. Viņaprāt, Latvija diemžēl nesasnies Igaunijas nodokļu iekasēšanas dienesta darba efektivitāti. «Policejiski adrešu aizliegumi blēžus neizskaudīs. Negodīgos komersantus var piespiest pie sienas» un apturēt nodokļu naudu aizplūšanu gar valsts kasi, ja beidzot reorganizēs VID struktūru un pārskatīs pieeju darbam. Tā ir acīmredzama «vecas viaras sildīšana mikrovilņu krās-

nī» – no ierēdņiem tiek prasīts rezultāts, taču nav pat pazīmju, ka kāds patiesi vēlētos ķerties klāt «lielajām zivīm,» skarbs savos izteikumos ir R. Balodis. Tāpat skanēja vēl kāda interesanta atziņa, ka neviens nevar liegt cilvēkam no Latvijas reģistrēt uzņēmumu ārzemēs, piemēram, Igaunijā. Un tad jau šis citā valstī reģistrētais uzņēmums dibinās savu meitas kompāniju, bet neviens jau nepētīs, kas patiesībā aiz tā stāv. Viens no vairāku uzņēmumu īpašniekiem oficiāli jauno kārtību komentēt nevēlējās vien noteica, ka daudzu uzņēmumu īpašnieks esot daudz drošāks valsts kontroles dienestiem, nekā uz bezpajumtārku un lēticīgu cilvēku vārda reģistrēti viendienīši – vienīgie uzņēmumi, kuri reģistrēšanas nolūks ir krāpniecība, nevis naudas pelnīšana.

Redz iespējas

DB jau rakstīja, ka, lai cīnītos ar blēžiem, lecerētis ieviest risku vadības sistēmu Uzņēmumu reģistrā, lai novērtētu īpašnieku un valdes locekļu patieso vēlmi nodarboties ar biznesu. Protī, par uzņēmumu valdes locekļiem var kļūt bezpajumtnieki, cietumnieki, lēticīgi vecāka gadagājuma cilvēki, arī jaunieši vai pat ārzemnieki bez jebkāda nolūka nodarboties ar uzņēmējdarbību, vienlaikus nodarot kaitējumu valsts makam – nesamaksāto nodokļu veidā.

Latvijā uz pilnvaras pamata var reģistrēt uzņēmumu uz ārvalstnieka vārda vai arī viņu iecelt valdē. Latvijā neesot prasības, kāda esot Igaunijā, kur vismaz vienu reizi konkrētajam cilvēkam esot jāpārādās valsts iestādē. PVN karuseļi

shēmās visbiežāk esot iesaistīti tieši uzņēmumi, kuru amatpersonai vai īpašniekam nemaz nav patiesas vēlmes nodarboties ar biznesu. Sākotnēji tika apsvērti iespēja pat ieviest savdabīgu jaunreģistrēto un jauno uzņēmumu vadītāju aptaujāšanu un paplašināt UR kompetenci, uzdodot klerkiem vērtēt uzņēmēja patieso nolūkus, un pat atteikt, ja skaidrojums nav pārliecinošs.

Atjēgsies un atceļ

ZAB Sorainen Latvijas biroja vadītāja partnerē, zvērināta advokāte Eva Berlaus portālam *db.lv* pauda viedokli, ka tās ir jaunu uzņēmumu ātrās reģistrācijas ēras beigas. «Vai šis būtu uzskatāms par mēģinājumu bez administratīvā pārskatīšanas, kuri reģistrēšanas nolūks ir krāpniecība, nevis naudas pelnīšana?» jautā E. Berlaus.

Viņa cerot, ka atbildīgās iestādes tomēr drīzumā atjēgsies un šos grozījumus atceļ. «Jā, tieši atceļ, nevis grozīs, jo VID ir visas iespējas administratīvā procesa vai kriminālprocesa ceļā noteikt konkrētām personām un par konkrētiem pārkāpumiem vai nodarījumiem ierobežojumus komercdarbības veikšanai un amatu ieņemšanai valdēs. Tur katrai personai attiecīgā procesa laikā ir tiesības uz pienācīgu aizstāvību, savukārt VID vai kriminālprocesa gadījumā prokuratūrai ir pienākums tiesā pierādīt savus apgalvojumus. Ja kādu iemeslu dēļ šie procesi nav efektīvi, ir jādomā kā tos uzlabot, nevis jāmēģina tie apiet ar tik apšaubāmām metodēm,» tā E. Berlaus.

Māris Kļirsons